

NOAH HAR EN *BIOLOGISK ALDER* – DEN
PÅ DÅBSATTESTEN – MEN HAN HAR EN
HELT ANDEN *EMOTIONEL ALDER*

Noah er 9 år – men på visse udviklingsområder er han nærmere 2 år. Og det gør en verden til forskel for pædagogikken! Læs her om hvorfor og hvordan.

Af Gry Houmann, lærer, Tina Hutnik, Psykoterapeut MPF & Cille Hutnik, Cand. Psych.

Mød Noah, 9 år. Måske kender du ham?¹

Noah er 9 år gammel og går i 2. klasse. Noah beskrives overordnet både fra skolen og SFO'en med vanskeligheder i sine regulerings-mekanismer og i det sociale samspil med både voksne og børn. Han er meget fysisk urolig og forstyrrer derfor ofte de andre børn. Lærerne og pædagogerne oplever, at Noah har koncentrations-vanskeligheder og reagerer voldsomt i kravsituationer eller ved overgange og i fri leg. Han løber ofte væk, råber grimme ord og bliver fysisk voldssom med aggressive udfald overfor de andre børn. Han slår ud efter dem, sparker eller bider dem, han ødelægger også ting og kaster med stole og bøger.

I konfliktsituationer med de andre børn beskrives Noah som en dreng, der altid giver de andre børn skylden og ikke formår at forstå andres perspektiv. Han har svært ved at indgå i legesituationer, hvis der ikke er en tæt voksenguidning omkring ham, har svært ved at aflæse de andre børns reaktioner og kommer derfor ofte til at overskride deres grænser, hvilket gør, at de andre børn oplever samspillet med ham som ubehageligt. Noah ender derfor ofte med at lege alene.

Nogle personaler ser et meget uartigt barn, hvis intention er at drille og forstyrre de andre børn, et barn som er præget af dårlig opdragelse og psykiatriske diagnoser, mens andre ser et barn, som har behov for ekstra støtte og hjælp. Personalet er hele tiden fyldt op af at skulle skælde ham ud og opsætte konsekvenser, da intet synes at ændre hans adfærd. Noah er derfor nu blevet genstand for personalets og de andre børns irritationer og frustrationer og teamet har svært ved at se, hvordan de skal skabe et udviklingspotentiale for Noah, da de oplever, at de har prøvet det meste, men uden effekt.

1 Spørgsmålet er her retorisk ment, da navnet 'Noah' er opdigtet.

Vi oplever ofte personalegrupper, som føler sig belastningsramte og magtesløse, hvilket ofte resulterer i lange diskussioner og uenigheder på møder – og at søge enighed om barnets dysfunktioner fremfor at skabe en reel udvikling og være nysgerrig på barnets potentiale og udviklingsressourcer. Hvordan skal man da forstå børn som Noah og hvordan kan det at se barnets emotionelle alder i modsætning til barnets faktiske alder skabe grobund for en udviklingsrejse hos barnet?

I konfliktsituationer med de andre børn beskrives Noah som en dreng, der altid giver de andre børn skylden og ikke formår at forstå andres perspektiv...

Den treenige hjerne som forståelsesramme for barnets emotionelle alder

Vi har i vores konsulentvirksomhed Houmann & Hutnik udviklet vores egen personlige model², med udgangspunkt i en forsimplet model af menneskehjernen, inddelt i tre lag. Barnets følelsesmæssige udvikling starter i *sanselaget*, bevæger sig op i *følelaget*, hvorfra det slutteligt udvikler *mentaliseringslaget*. Alt sker i samspil med barnets primære omsorgspersoner.

Noahs har mange vanskeligheder i det nederste og mellemste lag, som er sans- og føleområdet. Her ser vi ofte de fleste problematikker, når vi møder emotionelt umodne børn. For eksempel en dreng med en overaktiv kamp/flugt respons i

2 Med inspiration fra Paul D. Macleans teori om den tredelte hjerne

Den treenige hjerne

af Gry Houmann & Tina Hutnik

gryhoumann@gmail.com / 41925801
tinahutnik@gmail.com / 20762595
Facebook: Houmann & Hutnik

sanselaget, hvilket gør, at han udadtil kan ligne en dreng, som er meget aggressiv, kaster med ting eller er modvillig i undervisningen, fordi han løber væk.

Det man skal forstå hos Noah er imidlertid, at han ikke kan andet, fordi hans alarmsystem er overaktivt. Noah kan have erfaringer, der betyder, at han hele tiden er på vagt og derfor reagerer han med kamp eller flugt reaktion, når hans nervesystem overbelastes. Noah har, igennem sin tidlige opvækst, muligvis oplevet uforudsigelighed eller haft oplevelser, hvor han har været i fare og derfor presses han hurtigt dertil, hvor han må kæmpe eller flygte for at overleve.

Hans sansemæssige uro og manglende opmærksomhed kan ligeledes skyldes en overaktivitet i sansedelen. Dertil kommer Noahs manglende fornemmelse og aflæsning af de andre børn og

voksne, som kan tyde på, at han fra spæd ikke er blevet mødt med den nødvendige markerede spejling og med de synkroniserede samspil, som et lille barn har behov for, for at kunne indgå i relationer.

Vores vigtigste erfaring fra vores 20-årige arbejde med disse børn er, at den emotionelle udvikling er det grundlæggende fundament både for barnets udvikling, trivsel, læring og sociale kompetencer. Vi har i vores eget pædagogiske arbejde tidligere haft fokus på indlæring, læringsmål og det faglige niveau, men for flere år siden blev det os klart, hvor fundamental den emotionelle udvikling er, hvis vi skal skabe det hele livsduelige menneske og dermed også den gode skoleelev, den gode dreng i SFO'en, den gode ven, den gode far, og så videre.

Men hvordan styrker vi den emotionelle udvikling bedst muligt hos børn som Noah?

Du skal nogle gange se den 2-3-årige Noah for dig – ikke den 9-årige

Noahs manglende impuls kontrol – og hans meget aktive kamp/flugt respons:

Når vi tager udgangspunkt i et barn på 2-3 år, er det først og fremmest vigtigt at begrænse sprogbruget til noget kort og konstaterende: *"Sikke vred du bliver"*, altså en markeret spejling i form af en tydelig markering af barnets følelse. Man kan også forsøge at benytte afledning, en forudsigelig struktur, en tæt fysisk kontakt og en tæt guidning for at få ro og nedregulering på sansniveau.

Måske forventer vi fra 9-årige Noah, at han alene med ord vil kunne nedregulere sig selv og sine aggressioner og sansninger. Men hvis vi ser Noah som 2-årig, ændres vores forventninger, og vi vil derfor bevidst handle og forvente anderledes.

Hvis det 2-årige barn begynder at slå, bide eller sparke, vil vi sandsynligvis stille tage barnet væk fra konflikten, kort markere nonverbalt at adfærden ikke er okay. Vi ville ikke have en forventning om, at det 2-årige barn kan forklare, hvorfor det slog det andet barn eller kunne forstå det andet barns intentioner. Når vi har fjernet barnet fra konfliktsituationen, vil vi ved hjælp af ydre regulering, få barnet i ro og skabe balance i nervesystemet.

Vi vil således forsøge at få det i dette tilfælde 9-årige barn over i et sansemæssigt behag, ligesom vi ville gøre med spæd- eller småbørn. Det 2-årige barn ville efterfølgende ikke kunne reflektere over det skete eller kunne lave aftale om fremtidige lignende situationer.

Hvis vi følelsesmæssigt anskuer Noah som et 2-årigt barn, kan vi bedre acceptere adfærden og arbejde med intentionerne bag. Vi undgår at fyldes af irritation og magtesløshed, når vi tænker barnet yngre.

Vi betragter altså Noah som en 'følelsesmæssig 2-årig', men samtidig som en 9-årig kognitivt og fysisk.

Mød barnet hvor det er og gerne via leg

I vores praksis benytter vi den legende tilgang i arbejdet med børnene. Vi forsøger at stimulere nogle af de områder, hvor barnet er umodent. Når

For flere år siden blev det os klart, hvor fundamental den emotionelle udvikling er, hvis vi skal skabe det hele livsduelige menneske

vi arbejder med et barn som Noah, benytter vi os for eksempel af alle former for spil for at træne hans impulshæmning og arousalregulering³ i en asymmetrisk voksen-barn relation.

Han slår ud efter dem, sparker eller bider dem, han ødelægger også ting og kaster med stole og bøger.

Vi bruger sanglege for at stimulere det helt tidlige behov for rytmisk afstemning og der skabes en bevidst mulighed for synkronisering med barnet. Vi benytter os også af fysiske lege, såsom

3 Regulering af opmærksomheds-niveau

fangeleg, gyng- og hoppelege. Skubbe og trække lege kan også stimulere Noahs proprioceptive sans⁴ for derigennem at skabe fornemmelse for hans egen kropsbevidsthed.

Vi leger grimasse- og tyggegummilege for at aktivere hans mimik og kropssprog og dermed øge spejlingsprocessen og Noahs aflæsning af andre. Vi leger en til en men også i grupper af børn for at øge det sociale samspil og de positive interaktioner imellem børnene. Den vigtige pointe her er, at det er væsentligt, at legen er voksenstyret og med voksenansvar.

Man siger at børn står på skuldrene af sig selv når de leger, hvilket vil sige at leg skaber mulighed for udvikling. Samtidig er leg dopaminudløsende og bidrager derfor til glædesfyldte øjeblikke fyldt af kontakt, nærvær og synkronisering med den voksne, hvilket må ses som værende grobund for udvikling hos barnet og derfor grobund for barnets emotionelle udvikling.

OBS! Noah kan være både, 4, 8 og 14 år gammel. Vi møder børn som Noah i alle aldre og med forskellige måder at reagere på. Noah er blot et tænkt eksempel på, hvordan det kan se ud, når den faktiske alder og emotionelle alder ikke stemmer overens, ligesom de anvendte metoder og tilgange i samspil med barnet også kan være mange flere, end der er udfoldet i denne artikel.

Hvis du er blevet nysgerrig efter at vide mere, er du velkommen til, at kontakte os på Tinahutnik@gmail.com. Vi afvikler længerevarende supervisionsforløb for pædagogisk/psykologisk personale samt kursusdage og kompetenceudviklingsforløb for personalegrupper. Du kan også blive inspireret på vores facebookside [Houmann&Hutnik](#).

4 Registrerer kroppens og lemmernes indbyrdes position og bevægelse i forhold til hinanden